

Meer leren en **nooit meer zittenblijven**

Ineens is er politieke aandacht voor de mogelijkheid om scholieren op verschillende niveaus eindexamen te laten doen. Een nieuw idee? Nee, het is wettelijk allang mogelijk, maar scholen doen het niet. Uitzondering is de vmbo-locatie Leon van Gelder van het openbare Reitdiep College in Groningen. Daar gebeurt het wel. ‘We doen het voor de kinderen, voor die twinkeling in hun ogen.’

Op het plein voor het modern vormgegeven gebouw van de locatie Leon van Gelder in de stad Groningen groepen wat tweedeklassers bij elkaar. Of ze weten dat ze op een bijzondere openbare school zitten? Even doorvragen en dan: ‘O ja, we doen onze vakken op verschillende niveaus’. Een meisje: ‘Ik doe vmbo-k, vmbo-t én havo’. Ze lacht erbij. ‘Ja, jij bent goed in Engels’, zegt een jongen, en dan tegen mij: ‘Daar helpt ze me wel eens mee. Ik ben zelf beter in wiskunde, dat doe ik op havo-niveau’.

Het is een notendop waar het om gaat. Deze leerlingen, die van de basisschool kwamen met adviezen voor vmbo-b, vmbo-k en vmbo-tl, zitten door elkaar in gemengde klassen, drie jaar lang. Ze werken aan dezelfde vakken, onder leiding van dezelfde docenten, maar ieder op hun eigen niveau, en dat kan per vak verschillen. Doen ze een vak beter dan verwacht, dan mogen ze dat vak op een hoger niveau volgen. Cijfers krijgen ze niet, wel beoordelingen. Cijfers zijn ook niet nodig, want zittenblijven kan niet. Ze werken elk jaar verder op hun eigen niveau.

Niet even sterk

Vestigingsdirecteur Hiltje Rookmaker legt graag uit waarom haar school het

zo aanpakt. ‘Er zijn niet veel kinderen die in alle vakken even sterk zijn. De een is beter in talen, de ander in exacte vakken. Maar het Nederlandse onderwijssysteem zit zo in elkaar, dat ze alle vakken op hetzelfde niveau moeten doen. Daarom worden ze in het algemeen geplaatst op

horen dat ze een vak op een hoger niveau mogen doen.’

Vier onderwijsteams

De Leon van Gelderschool - 625 leerlingen - werkt al vele jaren zo. Met vier onderwijsteams die elk lesgeven aan

---

‘Elk jaar werken ze verder op hun eigen niveau’

---

het niveau van hun zwakste vak. Voor de andere vakken hoeven ze zich dan niet meer in te spannen, ze leren weinig en vervelen zich. Of ze worden nét een niveau hoger geplaatst en moeten dan heel hard werken voor de vakken waarin ze minder goed zijn, om daar zesjes voor te halen. Dat gaat dan ten koste van hun betere vakken: daar halen ze vervolgens ook nog maar zesjes voor. Dat levert frustraties op. In beide gevallen raken leerlingen gedemotiveerd. Ik heb veel liever dat ze de vakken die ze goed kunnen, op een hoger niveau doen, en de andere vakken met een normale inspanning op een lager niveau. Dat vinden ze zelf ook fijner. Je ziet die twinkeling in hun ogen, als ze

één leerjaar. Zij blijven bij hun klassen, jaar na jaar. ‘Want voor dit systeem is het nodig dat de leraren hun leerlingen kennen. Zij bepalen immers per vak op welk niveau elke leerling werkt’, aldus Rookmaker. Elk lesuur begint met gezamenlijke instructie in een kring. ‘In een kring kan iedereen elkaar aankijken, niemand zit tegen ruggen aan te kijken. Daarna gaan de leerlingen in zogenoemde ‘tafelgroepen’ zelfstandig verder werken. Dat zijn heterogene groepjes, waarin ze elkaar mogen helpen, sterker nog: ze leren elkaar om hulp te vragen. Omdat het per vak verschilt wie op het hogere niveau zit, wisselen de verhoudingen steeds, en ontstaat er

Hiltje Rookmaker: 'Ik heb liever dat ze de vakken waarin ze goed zijn, op een hoger niveau doen.'

gelijkwaardigheid en respect voor elkaar. Dat is de kracht van het systeem.'

Het diploma

In het vierde jaar kiezen de leerlingen het vakkenpakket voor het eindexamen. 'Als een leerling met één vak op een lager niveau zit dan de andere vakken, dan kan hij dat vak laten vallen en op een hoger niveau eindexamen doen', zegt Rookmaker. 'Welk diploma ze vervolgens krijgen? Ja, dat blijft dus ook hier het diploma voor het laagste niveau waarop ze hebben gepresteerd, zo is de wet. Een kind dat 3 vakken op vmbo-k-niveau heeft gedaan en de rest op vmbo-t-niveau, misschien zelfs één vak op havo-niveau, krijgt toch een vmbo-k-diploma. Maar hij krijgt wel een certificaat mee en een portfolio waaruit blijkt dat hij een aantal vakken heel goed heeft gedaan. Omdat vmbo geen eindonderwijs is, hebben ze daar echt wat aan. De ROC's in Groningen weten inmiddels dat onze leerlingen vaak meer kunnen dan het diploma aangeeft. Zij houden daar waar mogelijk rekening mee, zodat de leerlingen zich meer op andere vakken kunnen richten. Ze blijven dus ook in

het vervolgonderwijs profijt houden van onze aanpak.'

Vergt veel

Als er zoveel voordelen aan zitten, waarom werken dan zo weinig scholen zo? Rookmaker: 'Omdat het veel vergt van docenten om in één klas op vier niveaus les te geven. Basisscholen

school nooit kinderen blijven zitten. Rookmaker: 'Dat is zo, maar het belangrijkste is toch dat het beter is voor de kinderen. Want niets is zo demotiverend als blijven zitten op een paar tienden van een punt. Uit onderzoek is gebleken dat een leerling daar ook niet beter van wordt.' Op het Leon van Gelder krijgen de leerlingen alleen in het laatste jaar te ma-

---

'Cijfers werken zesjescultuur in de hand'

---

doen het vaak wel, maar daar zijn de methodes erop gemaakt, die geven al gedifferentieerde opgaven. In het voortgezet onderwijs is alle lesstof gericht op klassikale lessen en de docenten hier moeten de stof dus zelf aanpassen. Leraren die hier komen werken, kiezen er bewust voor. Ze zien dat het werkt, en dat geeft veel voldoening.' Intussen scheelt het de Nederlandse staat veel geld dat er op deze openbare vmbo-

ken met cijfers. 'En dan zie je meteen die zesjescultuur ontstaan', zegt Rookmaker. 'Ze gaan natuurlijk uitrekenen hoeveel ze precies moeten doen om het examen te halen. Dat we dit systeem met zijn allen in stand houden, snap ik echt niet. Ik hoop dat de huidige aandacht van de politiek meer scholen inspireert om het anders te doen. Dan leren kinderen meer en blijven ze gemotiveerd. Ik gun het die kinderen zo'. <